

HAYATA GÜLÜMSEMEK!

Fatima DEVRİŞEVA

Kazakistan'ın Almatı vilâyeti, Candosov köyü. Köyümüzde bizden üç beş sokak yukarıda oturan Mehmet dede aklıma gelince hep gülümserim. Böyle neşe dolu, iyimser, her zaman kucağı açık olanlardandır kendisi. Hani olur ya hayatındaki bütün zorluklara ve yaşına rağmen çocuk gibi olur insan... Allah'ın her gününe sevilen ve şükreden, her şeyin daha çok iyi tarafını gören... İşte Mehmet dede öyle birisidir. Ve sizi onunla tanıştırmak istiyorum.

Şaşuyev Mehmet Koçoğlu eşi Fatma Hanımla, Kazakistan..

Sene 2005. Benim şehir şehir, köy köy dolaştığım, ihtiyarlarımızın hayat hikâyelerini derlediğim senelerden bir yaz günüydü. Topladığım materyallerin üzerinde çalışıyordum. Babam odamın kapısını çaldı. Bu konuda araştırma yaptığım halde Mehmet dedeye hâlâ uğramadığım için kendisinin bana çok darıldığını söyledi. Hemen o akşam çantamı alıp Mehmet dedenin evinin yolunu tuttum.

Onların oturduğu ev, bir dağın eteğindeydi. Mevsim yaz, fakat hava serin ve her taraf yeşille kaplı. O yeşillikler, öten kuşların sesleri, sokak köşesinde oynayan çocuklar, akşam evlerine dönen inek sürüleri... Bütün yorgunlukları alıp götürün ve ruhu dinlendiren bir manzara.

Usta bir ressamın tablosu gibi manzarayı seyrederken Mehmet dedenin evine nasıl geldiğimi anlamadım. Mavi boyalı demir kapıya dayandım. Hafifçe aralayıp içeri baktım. Kimse yoktu ama içeriden gelen konuşmalar ve kahkahalardan Koçoğlu ailesinin evde olduğunu anladım; tereddütsüz içeri girdim.

Kocaman sekide torunlarıyla oynayan Mehmet

dedeyi gördüm. Eşi ve kızı ocakta *bişi* pişiriyorlardı. Dünyada en sevdiğim koku, pişen ekmeğin kokusu etrafı sarmıştı. Beni görünce ayağa kalktı Mehmet dede. “Qızımcan, buyur geç, yanıma otur.” dedi. Herkesle selâmlaşıp yanına geçtim. Sofra kuruldu, sıcak *bişiler*, ev yapımı peynir ve yağ ile tatlı çay eşliğinde nefisti. Derler ya, misafir önce sofraya oturtulur sonra da derdi dinlenir. Bu her Ahıska ailesinde gelenektir. Ben her ne kadar misafir değildiysem de gittiğim her evde önce sofrada, hem de baş köşede ağırlanırdım.

Çaylar içildi, günlük hayattan konuşuldu. Sıra geldi benim asıl ziyaret amacıma. “Mehmet dede, ben...” diye başlayan cümlem kesildi, “Biliyerim qızımcan, biliyerim. Gel içeri gidelim.” diyerek beni mutfaktan salon odasına aldı Mehmet dede.

Salona girer girmez, “Vah Fatima qızım, çox ey iş yapıyersin. Bizden sonra torunlarımız oxur bu yazduxların, bizi unutmazlar. Allah senden razı olsun. Axlımda ne qaldıysa tek tek anlatacam sene.” dedi Mehmet dede.

“Ben, Mehmet Qoçoğlu. 1927 tarixinda Axısxa vilâyatında dünyaya gelmişim.

Babamın adi Qoçalı, anamın adi Yıldız. Bacılarım Hediya, Esme; qardaşım Musa. Emilerim var idi Necip, Niyaz, Peri. Babaminan dört qardaşlar idi. Yaşamamız yaxşıydı, şükür Allah'ın böyüklüğüne. Yaşıyerdux ele Gürcistan'da, Axısxa'nın Axaşen kövündə...” diye başladı Mehmet dede.

Gürcistan'daki hayatı anlattığında yüzü gülüyor, gözleri ışıldıyordu. Sanki bir an bile olsa da Ahıska'ya geri dönüşü vermişti. Heyecan sarmıştı kendisini. “Hey gidi günler, ne yaşamağidi qızımcan. Ele zaniyerdux ki hep bele olacax ama olmadı.”

Araya giren iki dünya savaşı ve ardından gelen sürgün, bu insanların hayatını adeta ikiye bölmüştü. Çok sayıda Ahıskalı gençler askere gönderilmişti. Geride kalan ihtiyar, kadın ve çocukların kadri de çizilmişti artık. Koçoğlu ailesinden dokuz evlât Rus-Alman savaşına gönderilmişti. Kendi top rakları ve halkı için savaştığını düşünen Ahıskalılar, bir gün vatanına dönüp ıssız sokaklar, boş evleri bulacaklarını aklın ucundan bile geçiremezlerdi.

Konuştüğüm herkeste vardı bu acı. Sürgünden önceki hayatları ne kadar berrak, mutlu ve sevinçli olsa da bu hayatın ardından gelen felâket iyice yerleşmişti yüreklerinde. Bu yara yüreklerde çöreklenmişti, sarılmaz ve kapanamazdı. Aradan yetmiş sene geçmesine rağmen taze yara gibi kanıyor ve acıyordu. Kar fırtınası misali her şeyi silip süpürmüştü. Konuyu tekrar tekrar sürgün öncesine çekmeme rağmen çok az anlatılırdı, engelleyemiyordum. Mehmet dede de öyle, benim sorularımı duymuyormuş gibi dönüp sürgüne çeviriveriyordu konuyu.

“Qaxdux sabax erden, Noyabır (Kasım)’ın on dördünde, 1944 yılı, bizi başladılar sürgün etmeye. Amerikanskiy sudabekir kamyonları geldi, bizim de tüfenklerimiz yox ki, onları qarşılayax. Bişe yapamadux. Bizi getürdi demür yoluna. Endux ki, poezda saldı/trene bindirdiler). Qış günü, poezde gediyeirdux. Bir ay yol getdux. Savux yerlere geldux. Üstümüzde urbamız az...”

“Yolda ölenleri poezden endüriyeirdux, eleyken braxiyeirdux. Kimi nerede gömlediler, mezerleri oldi mi? Oni bilmiyerux. Yolda çox ölenner var idi. Biz yalınayax, başi açux, urbamız da yox, ele geldux buralara.”

Karşımda süzülüp ağlayan kaçınıcı ihtiyar idi Mehmet dede... En az onlar kadar benim de yüreğim ağlıyordu. Sözün bittiği an derler ya, bu olsa gerek. Ne desen boş, kelimeler anlamsız...

“Bizim poezdin (trenin) içinde altı semya (aile) var idi. Onların içinden yalağuz ben enip, heppisine ekmek aliyerdim, getüriyerdim millete yedüriyerdim. Gerisi xasda, ixtiyarlar idi.”

“Geldux çıxdux, kimimizi Taşkent’te, kimimizi Calalabad’da, kimimizi Kırğıstan’da tökdiler. Biz ondan ireli gettux Qazaxstan’a. Alma-Ata’ya, istansiya Çemolgan’a... At arabaları geldi, o zaman maşına yoğ idi, arabanın üstüne saman qablamişler. Kövlere tayin ettiler. Qazaxlar sağ olsunnar. Bize eylüg etdiler, adamlux etdiler. Bizi Cambul denilen köve getürdiler. Cambul Cabayev denen âşix idi. Orda bize süt getürdiler, buzlanmış, oni qırıyer de yiyerdux...”

Kan ağlayan yürekler, yerli halkın yardımıyla az da olsa dindirilebilmiş. Çok zor şartlar altında inancını kaybetmeyen Ahiskalılar yeni hayata alışmaya çalışıyorlardı. Sürgünden itibaren tam on üç sene duvarsız hapis hayatı yaşadılar. Görülmeyen duvarların içinde kapalı kalmışlardı. *“Bizi 1944 yılından 1954’üncü yılağan podkomendatura (sıkıyönetim*

altında) tutdiler. Hapis kimiydux. Bizi bir kövden bir köve qoyertmiyerdiler. İstalin (Stalin)’in ele prikazi (emri) var idi. Eger bir yere gederdin, götürüp hapse atiyerdiler. 1953’den sonra, İstalin ki öldi, biz birez yaxşı oldux.”

Bir an susuverdi Mehmet dede. Pencereden dışarıya bakıyordu ama sanki yeşil bahçeyi değil de o karlı kışlı günleri görüyordu... Hafifçe elinden tuttum, dönüp bana baktı. Tüyları diken diken eden o bakışlar acı ve çaresizlikle doluydu. *“Mehmet dedeciğim, iyi misin?”* diye sordum. İstemeden bir yara ya nasıl dokunduğumun farkında değildim o an. Bu sefer o benim elimden tutup, *“Eyim qızımcan, eyim, meraq etme!”* dedi. Her ikimiz de sessizce oturduk bir süre. Ben kendisine tekrar bu acıyı hatırlattığım için çok üzülüyordum. Artık Mehmet dedenin o an ne hissettiğini tahmin bile edemezdim...

Hava iyice kararmıştı. Beni almaya gelen babam salona girip Mehmet dedeyle selâmlaştı, yanımıza oturdu. *“Ebile işte qızımcan, şimdi yaşamamız yaxşı, şükür Allah’ın büyüklüğüne. Malımız vardur, evimiz vardur, bağ baxcamız vardur. Gendim ey yaşıyerim. İki oğlum var, sekiz tene de qızım var. Hep ey yaşıyerux. Allahu Taala bizim Türk cumriyatını saxlasın, mislimannarı saxlasın. Qazaxstan’ımızı da saxlasın. Qazağınan biz qardaşux.”*

Böylece güzel bir akşam üstü sohbetimiz sona ermişti. Durmadan bana sarılıp ve bırakmak istemeyen Mehmet dedenin son dediklerini, dualarını da burada vermek istiyorum. *“Ben bu sözleri şimdi söyliyerim. Benim yaxın qardaşımın oğli Kazim getürmiş qızını, Fatma’yi. Qızı Türkiye’de oxıyer. Sizleri çox ögiyer. Allahu Taala mislimana xeyirli ömür, rızıq versin, askerimize de silah, kuvet, selemet versin. Allahu Taala Türkiye’yi, Qazaxstan’ı saxlasın. Siz de sağ olun, var olun”.*

Kendisine buradan selâmlar gönderiyorum, hayırlı uzun ömür diliyorum, ellerinden öpüyorum.